

Utbildningsdepartementet
Lärosätet
De sakkunniga

Luntnakargatan 13, Box 7851,
SE-103 99 Stockholm, Sweden
Tfn/Phone: +46 8 563 085 00
Fax: +46 8 563 085 50
hsv@hsv.se, www.hsv.se

Britta Seeger
Utvärderingsavdelningen
BESLUT

2008-02-05

Reg.nr. 641-3110-07

Yttrande över ansökan från Newmaninstitutet om rätt att utfärda kandidatexamen i teologi

Högskoleverket föreslår att Newmaninstitutet ej ges rätt att utfärda kandidatexamen i teologi.

Ansökan

Newmaninstitutet har ansökt hos regeringen om rätt att utfärda kandidatexamen i teologi. Högskoleverket har anmodats avge yttrande i ärendet. För prövning av ansökan har Högskoleverket förordnat professor Anders Bäckström, Uppsala universitet samt Lars Haikola, rektor vid Campus Helsingborg, Lunds universitet. De sakkunniga har granskat högskolans ansökan med bilagor samt genomfört ett platsbesök vid högskolan. De sakkunnigas yttrande bifogas.

De sakkunnigas bedömning

De sakkunniga finner att den utbildning som ges vid Newmaninstitutet och som planeras för kandidatutbildning kan vara ett intressant tillskott till dagens teologiutbildningar vid svenska universitet. Lärarkompetensen och nivån på utbildningen är tillfredsställande. Det finns dock ett antal avgörande skäl till varför bedömarna finner att institutet ännu inte är moget för en kandidatexamensrätt. Det är stora skillnader på att ge enstaka kurser och att ansvara för ett sammanhållet program. Några egentliga kalkyler avseende studentomfattning samt kostnader för nödvändiga administrativa funktioner har inte gjorts. Även om den uppskattade studentvolymen skulle uppnås menar bedömarna att utbildningsmiljön blir begränsad. Bibliotek och undervisningslokaler är heller ännu inte färdigställda. Vad gäller utbildningens uppläggning är det inte helt klart hur de olika delarna ska relatera till varandra. Hur den successiva fördjupningen ska ske framgår inte heller tydligt. De sakkunniga avstyrker att Newmaninstitutet ges rätt att utfärda kandidatexamen i teologi.

Högskoleverkets ställningstagande

Högskoleverket instämmer i de sakkunnigas bedömning och föreslår att ansökan från Newmaninstitutet om rätt att utfärda kandidatexamen i teologi avslås.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Anders Flodström efter föredragning av utredare Britta Seeger i närvaro av avdelningschef Clas-Uno Frykholm.

Anders Flodström

Britta Seeger

Prövning av ansökan från Newmaninstitutet om rätt att utfärda kandidatexamen i teologi

De sakkunnigas yttrande 2008-01-22

Ansökan

Newmaninstitutet i Uppsala ansökte den 4 juni 2007 hos regeringen om rätt att utfärda kandidatexamen i teologi. Högskoleverket har anmodats att pröva ansökan. För prövningen har Högskoleverket anlitat Anders Bäckström, professor i religionssociologi vid Uppsala universitet samt Lars Haikola, rektor Campus Helsingborg, Lunds universitet, som sakkunniga. De sakkunniga har granskat ansökan med bilagor samt har under ett besök vid institutet den 11 januari 2008 samtalat med ledning, lärare och studenter. Högskoleverkets handläggare Britta Seeger deltog också i platsbesöket.

Newmaninstitutet

Newmaninstitutet är ett katolskt institut för teologi, filosofi och kultur som grundades 2001 av jesuiterna i Sverige samt av medarbetarna kring kulturtidsskriften *Signum*. Utbildningen bedrivs i form av kurser, föreläsningsserier och seminarier och har sin bakgrund i den undervisningsverksamhet som jesuitorden i Sverige har bedrivit sedan 1960-talet. För närvarande attraherar institutet ca 700 kursdeltagare per år. Ett avtal med teologiska institutionen vid Uppsala universitet innebär att vissa kurser som ges vid institutet berättigar till högskolepoäng vid universitetet. Ett motsvarande avtal slöts 2006 med centrum för teologi och religionsvetenskap vid Lunds universitet. Den kandidatutbildning i teologi som man planerar är inspirerad av John Henry Newman som betonade vikten av att se teologi, filosofi, litteratur, konst eller andra kulturyttringar som en helhet.

Vid institutet finns sex fast anställda lärare av vilka fem är disputerade (varav en docent i kyrkovetenskap) och en är magister. Lärarnas ämnesområden är filosofi, religionsfilosofi, systematisk teologi, bibelvetenskap, patristik och kyrkovetenskap. De sex fasta lärarna utgör tillsammans ungefär 4,5 heltidstjänster. Utöver dessa personer anlitas ett antal timlärare. Institutet bjuder även in utländska gästlärare, främst från Tyskland och USA, som står för vissa kurser, föreläsningar eller seminarier. I de forskarseminarier för lärarkollegiet som planeras inkluderas även timlärarna. De fasta lärarna garanteras 40 procent av tjänst för forskning och kompetensutveckling. Två av de fasta lärarna är anställda av institutet, de övriga får sin ersättning av jesuitorden respektive katolska stiftet.

Philosophisch-theologische Hochschule St. Georgen i Frankfurt am Main är den högskola av tre som institutet har det mest formaliserade utbytet med. För närvarande sker utbytet på lärarnivå men ambitionen är att på sikt även organisera för studentutbyte. Kontakterna med *Università Gregoriana* i Rom består i att institutet tar emot gästföreläsare därifrån. Även där vill institutetsledning i framtiden skapa möjligheter för vidare utbildning och studentutbyte. Vissa kontakter finns även med *Georgetown University* i Washington. I samtliga kurser vid

Newmaninstitutet ingår litteratur på engelska, men också litteratur på bl.a. tyska och franska förekommer.

Newmaninstitutet är organiserat som ett aktiebolag, där samtliga aktier ägs av Samfundet S:t Ignatius, som företräder den tyska provinsen av jesuitorden i Sverige. Styrelsen består av tre jesuiter, samtliga utsedda av orden. Newmaninstitutet leds av en direktor, som också är ordförande i styrelsen. Styrelsen fastställer budget och bokslut för verksamheten samt fattar övergripande beslut om verksamhetens omfattning och inriktning. Man uppger att examensordning och utbildningsplaner i framtiden kommer att fastställas av styrelsen efter förslag från institutets kollegium. Kollegiet består av de fasta lärarna och "så fort det är möjligt" av två studeranderepresentanter. Kollegiet beslutar i de frågor som direkt rör undervisningsverksamheten.

Verksamheten vid Newmaninstitutet har sedan grundandet finansierats med hjälp av ägartillskott, kursavgifter, ersättning från Uppsala universitet för samarbetskurser samt gåvor från svenska och utländska givare. År 2005 förvärvade institutet en fastighet i centrala Uppsala. Inköpet finansierades med hjälp av gåvor samt med ägartillskott. För närvarande hyr Uppsala universitet delar av fastigheten. Institutet får tillträde till samtliga lokaler i juli, 2008. Under sommaren kommer ombyggnad och viss renovering ske. Delar av fastigheten kommer även fortsättningsvis att hyras ut. Ett referensbibliotek är under uppbyggnad och beräknas vara färdigställt inför höstterminen 2008.

Bedömning

Newmaninstitutet planerar en utbildning som kan innebära ett intressant tillskott till den svenska högskoleutbildningen i teologi och religionsvetenskap. Den katolska teologiska utbildningen, och dess prägel av Newmans holistiska utbildningsideal och den pedagogiska inriktningen med fokus på den enskilda studenten, kan komplettera andra utbildningstraditioner i Sverige. Utbildningen vid Newmaninstitutet bedrivs i en intellektuell miljö, lärarstaben täcker en rimlig bredd och lärarna håller hög kvalitet (samtidigt som nyrekrytering pågår mot bakgrund av pensioneringar). Viktiga kriterier för examensrätt som rör lärarnas kompetens, och utbildningens kvalitet bedömer vi vara tillfredsställda.

Newmaninstitutet har tveklöst inlett ett utvecklingsarbete som går i rätt riktning.

Samtidigt finns avgörande svagheter i den sökta utbildningen som visar att den ännu ej är mogen examensrätt för kandidatexamen.

Newmaninstitutet är en ung verksamhet som enbart har erfarenhet av fristående kurser. Rekryteringen av studenter till fristående kurser, där Newmaninstitutet har goda förutsättningar att utgöra ett intressant alternativ inom flera utbildnings- och yrkesområden, är mycket olik rekryteringen till ett helt program. Vid platsbesöket framkom att det finns en hög medvetenhet om detta förhållande och några lärare har också erfarenhet av frågan. Det framkom också att de utbildningsansvariga inte haft möjlighet att utveckla en organisation för kandidatexamen där de fulla konsekvenserna av skillnaden mellan en treårig programutbildning och korta profilerade kurser tydliggörs.

Denna problematik avspeglar sig på flera sätt. Det gäller t ex dimensioneringen av utbildningen. Ansökan anger ingen studerande- och platsdimensionering, och vid samtal framkom att någon egentlig kalkyl inte gjorts. En omfattning på 30 helårsstudenter i årligt intag var den mest företrädda åsikten, men också detta antal angavs av en del lärare som alltför optimistiskt. Även om denna utbildningsdimensionering skulle uppnås, är ett utbildningsprogram, som fullt utbyggt omfattar 90 helårsstudenter, en begränsad utbildningsmiljö, när den ingår i den lilla utbildnings- och forskningsmiljö som Newmaninstitutet utgör. Det är viktigt att pluralism inom såväl studentgrupp som lärarstab kan upprätthållas. Det är alltid svårt att göra seriösa bedömningar av studerandeunderlaget och avnärmarbehovet inför nya utbildningsprogram, men vi finner att denna fråga inte har bearbetats tillräckligt.

Övergången från kurser till program kräver också att administrativa system och resurser byggs upp för studieadministration, studiedokumentation, studievägledning, kvalitetssystem, etc. Dyliga frågor utgör en rättsäkerhetsfråga för de studerande. Även om platsbesöket visade att det finns medvetenhet om att detta måste göras så har arbetet ej påbörjats och resurser ej beräknats. Dessa administrativa funktioner är därför oklara.

Till detta kommer att styrdokumentet i form av utbildningsplaner och kursplaner ej är fullt genomarbetade avseende de högre krav på progression som den nya högskoleförordningen förutsätter. Å ena sidan anges att varje student tillsammans med en individuellt utsedd mentor ska komma överens om en individuellt upplagd plan för organiseringen av kurserna. Å andra sidan ingår programmet i klassisk katolsk utbildningstradition där filosofi utgör en stabil grund för det teologiska studiet och där de exegetiska studierna följer. Utbildningen avslutas med studier i systematisk teologi. Dock uppställer inte alla de redovisade kursplanerna tydliga förkunskapskrav. Styrdokumentet bör således förtydligas och göras konsistenta.

Detta avspeglar sig också i innehållsbeskrivningen av kandidatexamen inom huvudområdet teologi, där integrationen av kulturstudier inte framgår tydligt.

Ansvar och ledning för Newmaninstitutet AB åvilar styrelsen där direktorn är ordförande. Man planerar för ett kollegium med lärare och studentrepresentation där huvuddelen av de utbildningsrelaterade frågorna ska diskuteras och beslutas. Dessa styrdokument är dock ännu ej formulerade och det råder ej klarhet i t ex var utbildningsplaner ska fastställas och huruvida studenter kan beredas tillträde till styrelsen som tillsätts av provinsialen vid den tyska provinsen av Jesuitorden med säte i München.

Detta visar sammanfattningsvis att planeringen inte har kommit tillräckligt långt ännu. Så kunde vi t ex inte besiktiga lokaler och bibliotek helt enkelt därför att de ej är iordningsställda ännu.

Newmaninstitutet har mycket goda ekonomiska villkor från sina huvudmän vilket möjliggör att utbildningen kan starta utan statliga anslag. Dock är planeringen på sikt att normala offentliga anslag skall driva programmet men en kalkyl för detta är ej fullt genomförd.

Mycket är således helt enkelt inte färdigplanerat. Ytterligare erfarenheter bör införskaffas och förberedelsearbetet bör fördjupas. Detta bör bli ske genom mer formaliserat och avtalsreglerat samarbete med andra teologiska utbildningsinstitutioner nationellt och internationellt. Övergången till utbildning på avancerad nivå och forskarnivå bör också planeras och tydliggöras avtalsvägen.

Vi avstyrker att Newmaninstitutet ges rätt av ge kandidatexamen i teologi.